

Luonnos hallituksen esityksestä tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta: koronavirusepidemian tartuntaketjujen jäljittämistä ja katkaisua tehostava altistuneiden tunnistusjärjestelmä

Lausuntoyhteenveto

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Lausuntotiivistelmä.....	4
3	Lausunnonantajat.....	5
4	Lausunnonantajien keskeiset näkemykset selvityksestä	7
4.1	Kysymyksiä esityksen tavoitteista ja vaikutuksista	8
4.1.1	Voidaanko ehdotetulla altistuneiden tunnistusjärjestelmällä mielestänne tehostaa koronavirusepidemian tartuntakeijujen jäljittämistä ja katkaisua?	8
4.1.2	Onko esityksessä asianmukaisesti otettu huomioon henkilötietojen ja yksityisyyden suojaan liittyvät näkökohdat?.....	10
4.1.3	Onko esityksestä aiheutuvat taloudelliset vaikutukset arvioitu asianmukaisesti?	11
4.1.4	Onko esityksestä aiheutuvat muut vaikutukset arvioitu asianmukaisesti?	13
4.2	Mahdolliset yksilöidyt pykälämuutosehdotukset.....	14
4.3	Muut huomiot esityksestä.....	21
	Liite 1: Lausuntokysely	23

1 Johdanto

Sosiaali- ja terveysministeriö pyysi lausuntoa 26.5.2020 esityksestä tartuntalain väliaikaisesta muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi koronavirusepidemian tartuntaketjujen jäljittämistä ja katkaisua tehostava altistuneiden tunnistusjärjestelmä. Lausuntoa pyydettiin esimerkiksi osalta kunnista, sairaanhoitopiireiltä ja valtion viranomaisilta. Lausuntoaika on 26.5.2020-1.6.2020. Kuulemisaika oli lyhyt vallitsevien poikkeusolojen sekä asian kiireellisyyden vuoksi.

Tunnistusjärjestelmään liittyvä etenemisehdotus sovelluksen käyttöönotosta oli lausunnoilla aikaisemmin 28.4.-5.5.2020. Tuolloin lausuntoja pyydettiin sovelluksen lähtökohdista, toimintamalleista ja reunaehdoista. Valmistelussa on otettu huomioon aikaisemmalla lausuntokierroksella saadut palautteet.

Esityksessä tartuntatautilaissa säädettäisiin tilapäisesti Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tehtäväksi mobiiliteknologiaan perustuvan altistuneiden tunnistusjärjestelmän tarjoaminen koronavirusepidemian tartuntaketjujen jäljittämisen ja katkaisun tehostamiseksi. Altistuneiden tunnistusjärjestelmä koostuisi mobiilisovelluksesta ja taustajärjestelmästä. Laissa säädettäisiin myös Kansaneläkelaitoksen tehtävästä altistuneiden tunnistusjärjestelmän ylläpidosta Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen lukuun.

Lisäksi säädettäisiin altistuneiden tunnistusjärjestelmän käytön yhteydessä tapahtuvasta henkilötietojen käsittelystä ja niiden suojasta sekä altistuneiden tunnistusjärjestelmän tietoturvallisuuden arvioinnista. Mobiilisovelluksen käyttäminen olisi väestölle maksutonta ja vapaaehtoista.

Ehdotettu tartuntatautilain muutos on tarkoitettu tulemaan voimaan viimeistään 10.8.2020 ja olemaan voimassa 31.3.2021 saakka.

Minna Saario
Kesäkuu 2020

2 Lausuntotiivistelmä

Sosiaali- ja terveysministeriö on valmistellut esityksen tartuntatautilain muuttamisesta väliaikaisesti. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi koronavirusepidemian tartuntatautiketjujen jäljittämistä ja katkaisua tehostavasta altistuneiden tunnistusjärjestelmä. Esitys oli lausunnoilla 26.5-1.6.2020. 1.6 mennessä saatiin yhteensä 52 lausuntoa. Lausujina olivat sosiaali- ja terveydenhuollon toimijat, valtion viranomaiset, kunnat sekä muut tahot, kuten erilaiset liitot ja järjestöt. Vaikka kuulemisaika oli lyhyt vallitsevien poikkeusolojen sekä asian kiireellisyyden vuoksi, saatiin lausuntoja runsaasti ja esitys herätti kiinnostusta.

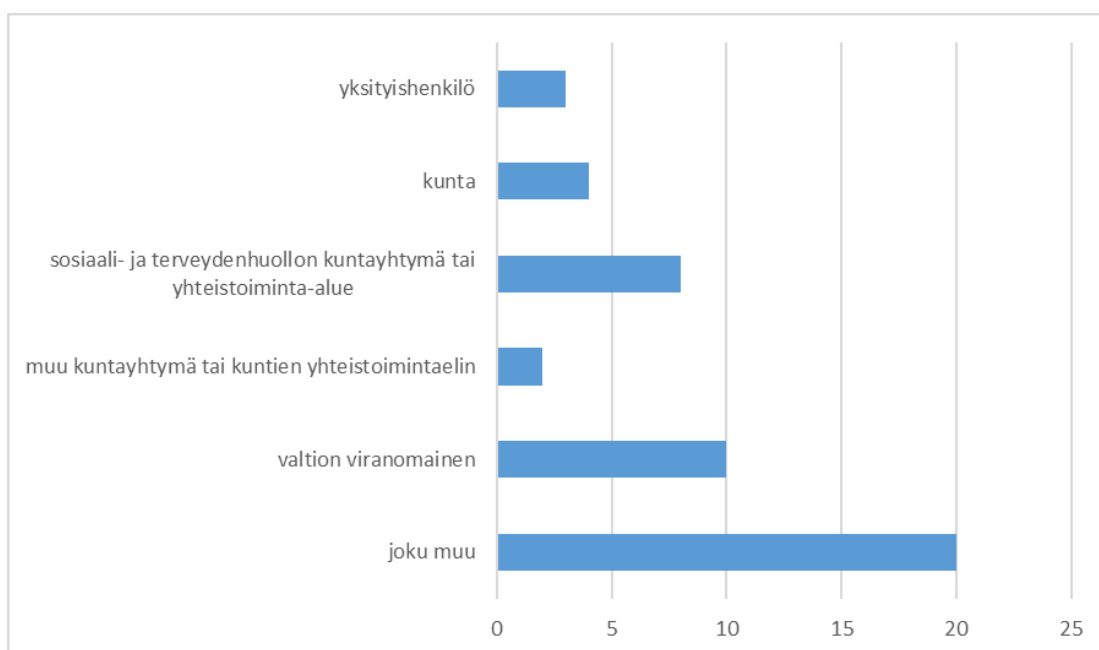
Lausuntopyynnössä eri tahoilta kysyttiin esityksen tavoitteista ja vaikutuksista sekä yksilöityjä pykälämuutosehdotuksia. Lausujilta toivottiin myös kokonaisnäkemyksiä esityksestä. Pääosin esitykseen suhtauduttiin myönteisesti, mutta osa kysymyksistä jakoi vastaajia. Enemmistö vastaajista näki altistuneiden tunnistusjärjestelmän mahdollisuutena tehostaa koronavirusepidemian tartuntaketjujen jäljittämistä ja katkaisua. Lausujat tunnistivat kuitenkin erilaisia epävarmuustekijöitä, joiden vuoksi tunnistusjärjestelmän vaikutuksia tai sen toimintaa oli vaikea arvioida.

Lausujat toivoivat erityisesti tarkennusta altistuneiden tunnistusjärjestelmän eri toimijoiden roolijakoon. Tunnistusjärjestelmän menestyksellä integrointi aikaisempaan jäljitystoimintaan pidettiin tärkeänä. Lausunnonantajat antoivat yksittäisiä pykälämuutosehdotuksia, jotka liittyivät esimerkiksi vastuutahojen tehtävien selventämiseen sekä yksityisyyden suojan ja tietosuojan varmistamiseen. Joihinkin pykäliin liittyen toivottiin erityisesti tarkennusta sen suhteesta muuhun lainsäädäntöön.

Lausuntoyhteenvedossa on kysymyskohtaisesti eritelty lausunnonantajien näkemyksiä kysytystä aiheesta. Lisäksi yhteenveto pitää sisällään suoria lainauksia vastaajien lausunnoista.

3 Lausunnonantajat

Kokonaisuudessaan lausuntoja saapui 1.6.2020 mennessä yhteensä 53 kappaletta, joista 45 kappaletta tuli lausuntopalvelu.fi -verkkosivuston kautta. Lausuntoja saatiin sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoilta, valtion viranomaisilta, kunnilta sekä muilta toimijoilta, kuten erilaisilta liitoilta ja järjestöiltä.

Kuvio 1. Lausunnonantajatahojen jakautuminen lausuntopalvelu.fi:ssä.

Alla listaus lausunnonantajatahoista.

Aluehallitovirastojen yhteinen lausunto, Amnesty International Suomen osasto, Turun kaupungin hyvinvointitoimiala, terveystalot, Infektioiden torjuntayksikkö, Christopher Brzuska, Digi- ja väestötietovirasto, Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, Electronic Frontier Finland - Effi ry, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry, Espoon kaupunki, Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystoimiala, Etelä-Pohjanmaan Sairaanhoidopiirin kuntayhtymä, Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalot kuntayhtymä, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoidopiiri, Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimiala, Hyvinvointiala HALI ry, Kansaneläkelaitos, Kehitysvammaliitto ry, Kirsi Oksiala-Mäki-Petäjä, Korkein hallinto-oikeus, Lapin sairaanhoidopiiri, Lapsiasiavaltuutetun toimisto, Liikenne- ja viestintäministeriö, Liikenne- ja viestintävirasto, Traficom, Martin Scheinin, Muistiliitto ry, MyData Global ry, Oikeuskansleri, Oikeusministeriö, Omaishoitajaliitto

ry, Pauli Rautiainen, Pirkanmaan sairaanhoitopiiri, Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri, Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin kuntayhtymä, SAMS -Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf, Sisäministeriö, Siun sote, Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalujen kuntayhtymä, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira, Sote-Digi Oy, Suomen Kuntaliitto ry, Tampereen kaupunki Sosiaali- ja terveystalut, Teknologiateollisuus ry - Teknologiateollisuuden rf, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Terveystalo, Tietosuojavaltuutetun toimisto, Vaasan sairaanhoitopiiri, Vammaisfoorumi ry, Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta VANE, Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry, Vantaan kaupunki, sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala, Yhdenvertaisuusvaltuutettu ja Ålands landskapsregering.

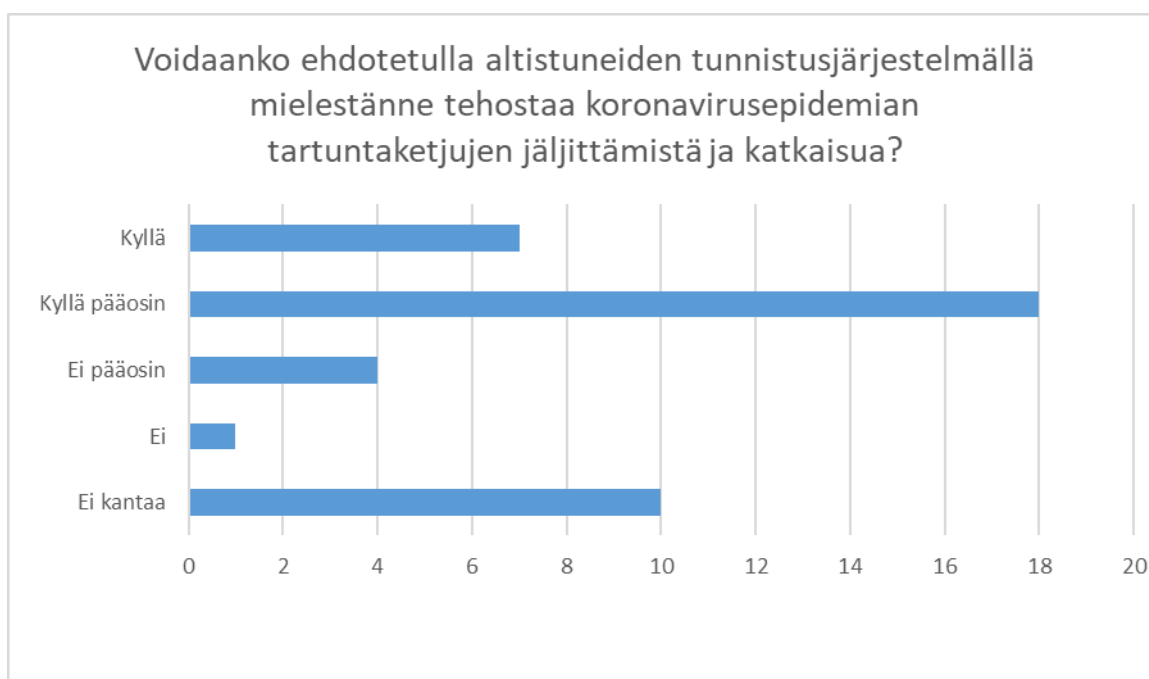
4 Lausunnonantajien keskeiset näkemykset selvityksestä

Tässä luvussa käsitellään kysymyskohtaisesti lausunnonantajien näkemyksiä esityksen tavoitteista ja vaikutuksista, pykäläkohtaisia muutosehdotuksia sekä yleisnäkemyksiä esityksestä. Osassa kysymyksistä on liitteenä kaaviot, joista näkyy lausuntopalvelu.fi –palvelun kautta saatujen vastauksien jakauma. Muita reittejä tulleiden lausuntojen kannanotot on huomioitu lausuntoyhteenvedon tekstiosuudessa.

4.1 Kysymyksiä esityksen tavoitteista ja vaikutuksista

4.1.1 Voidaanko ehdotetulla altistuneiden tunnistusjärjestelmällä mielestänne tehostaa koronavirusepidemian tartuntaketjujen jäljittämistä ja katkaisua?

Lausunnonantajista enemmistö lausuntopalvelu.fi:ssä ajattelee, että esityksen mukaisella tunnistusjärjestelmällä voidaan tehostaa tartuntaketjujen jäljittämistä ja katkaisua.

Kuvio 2. Vastausten jakautuminen lausuntopalvelu.fi:ssä koskien kysymystä: Voidaanko ehdotetulla altistuneiden tunnistusjärjestelmällä mielestänne tehostaa koronavirusepidemian tartuntaketjujen jäljittämistä ja katkaisua?

Useat tahot näkivät tunnistusjärjestelmässä mahdollisuuden nopeuttaa tartuntojen jäljitystä sekä sujuvoittaa altistuneiden ohjausta. Monet lausujat korostivat, että tunnistusjärjestelmä voidaan nähdä yhtenä osana strategiaa ja sen toimivuus on riippuvainen myös järjestelmän muista osista. Osa lausunnonantajista esitti huolensa niiden väestöryhmien osalta, joilla ei ole riittävä ymmärrystä järjestelmän käyttöön tai ei ole älypuhelinlaite käytössä. Lisäksi rajoituksena tunnistusjärjestelmän käytössä tunnistettiin käyttöaste sekä käytettävyys.

"Kyllä pääosin [Tunnistusjärjestelmä voi tehostaa tartuntojen katkaisuja, koska sovellus tarjoaa mahdollisuuden tavoittaa nopeammin tartunnalle altistuneet henkilöt ja saada heille tarvittavat ohjeet jatkokontaktien välttämiseksi ja yhteydenottamiseksi terveydenhuoltoon. Ratkaisuun sisältyy kuitenkin paljon riskejä, joiden hallitseminen on tärkeää, jotta tavoitellut hyödyt voidaan saavuttaa." (Kansaneläkelaitos)

"Kyllä pääosin [Rajoitukseksi tulee muodostumaan sovellutuksen käytettävyys ja käyttöaste]" (Siun sote, Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymä, Terveys- ja sairaanhoitopalvelut)

"Kyllä pääosin [Kaikki eivät pysty käyttämään järjestelmää, jos tarvittava älypuhelin puuttuu tai jos henkilöllä on kognitiivista alenamaa, eikä käyttö onnistu.]" (Omaishoitajaliitto ry)

Kielteisesti tunnistussovellukseen suhtautuvat näkivät tunnistusjärjestelmän vaikutusmahdollisuudet rajallisina. Osa lausujista ei nähnyt tunnistusjärjestelmän tuovan merkittävää lisähyötyä jo olemassa olevaan järjestelmään verrattuna. Jotkut lausunnonantajista toivoivat tarkennusta miten tunnistusjärjestelmästä saatu altistumistieto suhtautuu tartuntatautilain 60 §:n mukaiseen mahdollisuuteen päättää henkilön karanteenista.

"Ei pääosin [Terveiden ja hyvinvoinnin laitos katsoo, että hallituksen esitys voi nopeuttaa koronavirukselle altistuneiden tunnistamista, mutta sen vaikutus tartuntaketjujen jäljittämiseen ja tunnistamiseen voi jäädä rajalliseksi. Esityksen mukaan altistuneiden tunnistusjärjestelmä ei kerää paikkatietoa eikä sen avulla voida terveydenhuollossa yhdistää tartunnan saanutta ja mahdollista altistunutta henkilöä toisiinsa. Tämä heikentää oleellisesti mahdollisuutta arvioida sovelluksen keräämän altistumistiedon todenperäisyyttä. Ilman sovelluksen keräämän altistumistiedon varmennusta henkilöä ei todennäköisesti voitaisi määrätä tartuntatautilain (1227/2016) mukaiseen karanteeniin, eikä hänen mahdollista ansiomenetystä voitaisi korvata lain mukaisella tartuntatautipäivärahalta. Tällä hetkellä ei ole tietoa siitä, missä määrin tieto mahdollisesta altistumisesta voisi kuitenkin johtaa henkilön omaehtoiseen karanteeniin]" (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos)

"Ei pääosin [On hyvä, että jäljitysjärjestelmä mobiilisovelluksineen rakennetaan. Järjestelmä on kuitenkin niin hyvä, kuin sen heikoin lenkki. Altistuneiden olisi päästävä mahdollisimman pian COVID-19-testiin, jotta uudet tartuntaketjut vältetään ja altistuneet voivat joko eristäytyä tai jatkaa normaalia elämää. Nopea testaus onnistuu parhaiten työterveyshuollon kautta. Altistumistieto on mentävä automaattisesti työterveyshuoltoon. Ilman sitä rasitetaan turhaan julkista terveydenhuoltoa, ja reagointi tilanteeseen työpaikalla voi jäädä kokonaan puuttumaan.]" (Hyvinvointialan liitto, Kuuva Joel)

4.1.2 Onko esityksessä asianmukaisesti otettu huomioon henkilötietojen ja yksityisyyden suojaan liittyvät näkökohdat?

Suuri osa lausujista lausuntopalvelu.fi:ssä oli sitä mieltä, että esityksessä on otettu asianmukaisesti huomioon henkilötietoihin ja yksityisyyden suojaan liittyvät näkökohdat. Osa vastaajista suhtautuu taas kriittisesti.

Kuvio 3. Vastausten jakautuminen lausuntopalvelu.fi:ssä koskien kysymystä: Onko esityksessä asianmukaisesti otettu huomioon henkilötietojen ja yksityisyyden suojaan liittyvät näkökohdat?

Myönteisesti henkilötietoihin ja yksityisyyden suojaan liittyviin näkökohtiin suhtautuvat korostivat viestinnän merkitystä käyttöönoton yhteydessä sekä tietosuojakysymysten tarkempaa arviointia.

”Kyllä [Nähdäkseni kuitenkin eri puhelinratkaisuihin liittyvien tietoturvallisuuden vaatimuksien ja tietoturvallisuusriskien arviointia on edelleen tarpeen syventää osana tietosuojavaikutusten arviointia.]” (Oikeuskanslerinvirasto, Oikeuskanslerin lausunto)

”Kyllä pääosin [Henkilötietoihin ja yksityisyydensuojaan liittyvät kysymykset tulee viestiä selkeästi, jotta sovellus saa kansalaisten luottamuksen.]” (Muistiliitto ry)

”Kyllä pääosin [Esityksen mukaan sovelluksen avulla voidaan jakaa luotettavaa terveysinformaatiota ja ohjeita. Vantaan kaupunki katsoo edelleen, että esitykseen tulisi

selkeyttää, onko kyse niin sanotusta yleisluonteisesta ohjeistuksesta vai terveystietojen käsittelyä sisältävästä neuvonnasta. J” (Vantaan kaupunki, Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala)

”Kyllä pääosin [Lausunnossa mainitaan, että mobiilisovelluksen käyttö on kansalaiselle vapaaehtoista ja maksutonta. Aitoon vapaaehtoisuuteen saattaa liittyä kysymyksiä mahdollisten lieveilmiöiden kohdalla, jos esimerkiksi työnantaja tai ravintola edellyttää sovelluksen asentamista. Käsiteltävien henkilötietojen tulee olla välttämättömiä käyttötarkoituksen saavuttamiseksi. Tietosuojan näkökulmasta tulisi pohtia minimointiperiaatteen mukaisesti, päästäisiinkö haluttuun lopputulokseen vähemmällä henkilötietojen käsittelyllä ja vähemmän yksityisyyden suojaan puuttuvalla tavalla.” (Espoon kaupunki, Kaupunginjohtaja Jukka Mäkelä)

Kriittisesti tunnistusjärjestelmään suhtautuvat nostivat esille tarpeen tarkentaa järjestelmän tuottaman altistustiedon seurauksia yksilötasolla sekä järjestelmän ammattilaiskäyttöön liittyviä kysymyksiä.

”Ei pääosin...Esityksessä ei ole riittävällä tasolla huomioitu terveydenhuollon ammattilaisten käyttövaltuuksien hallintaa tai järjestelmän käyttöön otosta viranomaisille ja terveydenhuollon yksiköille aiheutuvia toimenpiteitä. Näillä seikoilla voi olla merkittävä vaikutus henkilötietojen ja yksityisyyden suojaan sekä taloudellisia vaikutuksia. Järjestelmän ammattilaiskäyttäjien yksilöinti ja tunnistaminen sekä heidän käyttövaltuuksiensa hallinta voivat olla tarvittavia suojatoimia esitettyjen lisäksi, ja niihin kohdistuvat vastuut tulisi kuvata.” (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, THL)

”Ei pääosin [Bluetooth signaaliin perustuva jäljitys on epävarmaa ja tuottaa mahdollisesti paljon vääriä hälytyksiä tilanteissa, joissa altistumista ei tosiasiallisesti tapahtunut. Siksi olisi tärkeää tarkemmin määrittää laukaiseeko yksinomaan tämä sovelluksen kautta tuleva tieto tartuntatautilaissa edellytetyn karanteeniin asettamisedellytyksen, perustellun epäilyn, ja velvollisuudet. Nykymuodossa ei ole riittävän tarkkarajainen, eikä selkeä. Altistumisen sijaan on kyse kansalaisten varoittamisesta mahdollisen kontaktin varalta. J” (Vammaisfoorumi ry)

4.1.3 Onko esityksestä aiheutuvat taloudelliset vaikutukset arvioitu asianmukaisesti?

Enemmistö kysymykseen vastanneista arvioi, että esityksestä aiheutuvat taloudelliset vaikutukset on arvioitu asianmukaisesti. Huomattava osa lausujista ei ole kuitenkaan ottanut kantaa kysymykseen.

Useat lausijat nostivat esille arviointiin liittyvät haasteet ja epävarmuuden, mikä tekee arvioinnista vaikeaa. Osa lausunnonantajista korostivat kunnille sekä sairaanhoitopiireille tulevaa lisätystä ja siten kustannusten kasvua. Jotkut vastaajat muistuttivat järjestelmän ylläpidosta koituvista kustannuksista.

"Kyllä pääosin [Kaikkia jäljitystyön aiheuttamia kustannuksia on vaikea arvioida, mutta asiaa on ehdotuksessa pohdittu asianmukaisesti.]" (Turun kaupunki, Infektioiden torjuntayksikkö ja tartuntatautien valvonta, Peltoniemi Jutta)

"Kyllä pääosin [Vaikka kunnille ja sairaanhoitopiireille ei tule uusia tehtäviä, järjestelmän tuottama tieto lisää manuaalisesti tehtävän kontaktijäljityksen määrää. Tästä koituu kustannuksia.]" (Electronic Frontier Finland - Effi ry, Elias Aarnio, varapuheenjohtaja)

"Ei pääosin [Jäljitystoiminnan välittömät kustannukset kunnissa ja sairaanhoitopiirien kuntayhtymissä tulevat sovelluksen laajan käyttöönoton myötä kasvamaan. Sovelluksen käyttöönoton ja käytön aikaiset henkilöstölisäystarpeet tulisi arvioida ja korvata kunnille ja kuntayhtymille täysimääräisesti.]" (Suomen Kuntaliitto ry, Lakimies, sosiaali- ja terveystyöntekijä, Isomauno Tibor)

"Ei pääosin [Vaikutusten arvioinnissa on kyllä tunnistettu laaja-alaisesti taloudelliset vaikutukset, joskin arvioinnissa on runsaasti epävarmuustekijöitä]" (Etelä-Savon sosiaali- ja terveystyöntekijä, Koski Jarmo)

"Ei pääosin [Esityksessä on pyritty arvioimaan jäljitysjärjestelmän kehittämisen kustannukset, mutta siinä ei ole arvioitu järjestelmän ylläpidosta aiheutuvia jatkuvia kustannuksia eikä muutoinkaan Kelan tehtävistä aiheutuvia kustannuksia. Kelalle osoitettava tehtävät edellyttävät rahoituksen järjestämistä ja turvaamista koko järjestelmän elinkaaren ajan. Epäselväksi jää myös se, onko järjestelmän tarkoitus olla käytettävissä mahdollisissa tulevaisissa vakavissa epidemioissa ja pandemioissa. Järjestelmän käytön päättymisen maaliskuussa 2021 tulisi arvioida myös mahdollisten tulevien epidemioiden kannalta. Varsinaiset kustannushyödyt ovat saavutettavissa vasta, jos epidemia jatkuu tai järjestelmää tai sen osia voidaan hyödyntää mahdollisissa tulevaisissa epidemioissa tai muissa käyttötarkoituksissa.]" (Kansaneläkelaitos)

4.1.4 Onko esityksestä aiheutuvat muut vaikutukset arvioitu asianmukaisesti?

Lausunnonantajien kannat jakoutuivat koskien kysymystä, onko esityksestä aiheutuvat muut vaikutukset arvioitu asianmukaisesti. Monilla lausunnonantajista ei ollut kantaa kysymykseen. Myös muihin vaikutuksiin liittyen tunnistettiin epävarmuustekijöitä, kuten taloudellisia vaikutuksia arvioitaessa. Useat tahot korostivat tarvetta laajentaa vaikutustenarvioita koskien esimerkiksi lapsia, ulkomaalaisia, iäkkäitä ja vammaisia ihmisiä.

”Kyllä pääosin [Esityksen vaikutuksia koskevassa perusteluosassa on kuvattu järjestelmän lapsiin kohdistuvia vaikutuksia. Esityksen mukaan ne liittyvät yhtäältä huoltajien oikeuksiin päättää lapsen henkilöä koskevista asioista lapsen huoltoa ja tapamisoikeutta koskevan lain nojalla, toisaalta alaikäisen lapsen hoidosta päättämiseen potilaslain nojalla. Selostuksesta ei käy ilmi, miltä osin nämä säännökset liittyvät järjestelmän käytön eri vaiheisiin eli ensinnä sovelluksen käyttöön ottamiseen ja sittemmin tämän jälkeen tapahtuviin yhteydenottoihin ja hoidosta päättämiseen. Perusteluja olisi tältä osin syytä selkeyttää.]” (Oikeusministeriö)

”Kyllä pääosin [Miten ulkomaalaiset, turistit ja pakolaiset? Kielelliset oikeudet ja mahanmuuttajat?]” (Siun sote, Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä, Terveys- ja sairaanhoitopalvelut)

”Kyllä pääosin [Vantaan kaupunki katsoo, että erityisesti iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden sekä lasten kohdalla tulee kiinnittää huomiota esityksen vaikutuksiin ja kyseisille väestöryhmille annettavaan informointiin. Lakiesitykseen olisi hyvä täsmentää informointivelvoitteen sisältöä sekä selkeyttää eri toimijoiden vastuuta informoinnista.]” (Vantaan kaupunki, Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala)

”Ei pääosin [Vaikutuksia on kyllä arvioitu monipuolisesti, mutta epävarmuustekijöitä on runsaasti]” (Etelä-Savon sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä, Koski Jarmo)

”Ei pääosin [Kansainvälisen yhteistyön kannalta on käytännössä välttämätöntä edellyttää että sovelluksen osat on lisensoitu jollain avoimen lähdekoodin lisenssillä: mitään muuta yhtä tehokasta keinoa hyödyntää joustavasti muiden maiden tekemää ohjelmistokehitystä ja samalla kontribuoida siihen ei ole. Toisten tekemän kehitystyön hyödyntäminen ilman että kontribuoidaan jotain takaisin on erityisesti käsillä olevan ongelman kaltaisessa tilanteessa yksiselitteisesti moraalitonta.]” (Electronic Frontier Finland - Effi ry, Elias Aarnio, varapuheenjohtaja)

4.2 Mahdolliset yksilöidyt pykälämuutosehdotukset

Tässä luvussa käydään läpi lausujien yksilöityjä muutosehdotuksia esityksen eri pykälästä.

Lausujien **ehdotukset 43 a §:n muutoksiksi (Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tehtävät)** liittyivät muun muassa järjestelmän nimitykseen, yksityiselämän suojaan sekä terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen asemaan rekisterinpitäjänä.

”THL vastaa altistuneiden tunnistusjärjestelmän rekisterinpitäjänä mm. rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisesta. Pykälästä tai sen perusteluista ei käy ilmi, miten tämä käytännössä toteutetaan.” (Kansaneläkelaitos)

”Pykälän 2 momenttiin säädettäväksi, että applikaatio voitaisiin ottaa käyttöön ilman erillistä lainsäädännön muutostarvetta myöhemminkin yleisvaarallisen tartuntataudin aiheuttamassa epidemiassa, mikäli sen katsotaan soveltuvan epidemian hallinnan apuvälineeksi.” (Tampereen kaupunki)

”Kuten olen jo aikaisemmassa lausunnossani todennut, asian valtiosääntöoikeudellinen merkitys liittyy perustuslain 10 §:n mukaiseen yksityiselämän suojaan, jonka lähtökohtana on yksilön oikeus elää omaa elämäänsä ilman viranomaisten ja ulkopuolisten tahojen aiheutonta puuttumista. Tähän oikeuteen sisältyy muun muassa yksilön oikeus solmia ja ylläpitää suhteita muihin ihmisiin. Asia on merkityksellinen myös Euroopan unionin perusoikeuskirjan, erityisesti sen 8 artiklan 1 kohdassa jokaiselle turvatun henkilötietojen suojan kannalta. Pelkkää mainintaa järjestelmän vapaaehtoisuudesta ei voida pitää riittävänä perusoikeuksien rajoittamiselle suostumuksen perusteella.” (Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin (esjä EsN Jarmo Hirvonen)

Useat lausujista ehdottivat, että järjestelmän nimi tulisi muuttaa tunnistusjärjestelmästä varoitusjärjestelmäksi, koska kyse ei ole yksilöiden tunnistamisesta, vaan varoittamisesta. Myös altistusermi suositeltiin joissain lausunnoissa vaihtamaan.

”Kyse on fyysisestä välimatkaa viruksen kantajaan koskevan varoituksen järjestelmästä, josta voitaisiin käyttää esimerkiksi nimeä läheisyysvaroitin (proximity alert) tai ”koronatutka”. Kyse ei ole altistuksesta eikä tunnistamisesta.” (Scheinin Martin, Lausunto liittyy lausunnonantajan toimintaan Suomen Akatemian/strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittamassa tutkimushankkeessa Intiimiys datavetoisessa kulttuurissa IDA, <https://www.dataintimacy.fi>)

"Sovellukseen tulisi viitata "varoitusjärjestelmänä". Sovelluksessa ei ole kysymys yksittäisten ihmisten tunnistamisesta tai jäljittämisestä, vaan varoittamisesta. Lisäksi järjestelmää kuvailee paremmin "kontakti" kuin altistuminen." (Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Bertell Sanna-Maria)

Ehdotukset 43 b §:n muutoksiksi (Kansaneläkelaitoksen tehtävät) koskivat erityisesti Kansaneläkelaitokselle asetettuja tehtäviä sekä Kansaneläkelaitoksen ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen roolijakoa.

"Kansaneläkelaitoksen rooli henkilötietojen käsittelijänä on laissa selkeästi mainittu." (Digi- ja väestötietovirasto)

"Esityksestä ei käy ilmi, onko THL:n ja Kelan vastuita tarkoitus täsmentää rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän sopimuksella henkilötietojen käsittelystä (tietosuoja-asetus 28 artikla) tai mikä on THL:n rekisterinpitäjän rooli (43 a § 1 ja 3 mom.) ja STM:n ohjausrooli (43 f) Kelan tehtävien hoidon ohjauksessa." (Kansaneläkelaitos)

"Rekisterinpitäjän vastuu liittyy paitsi rekisterinpitäjän itse suorittamaan myös rekisterinpitäjän toimeksiannosta suoritettuun henkilötietojen käsittelyyn. Rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän roolien ja vastuiden eroja ja toimijoiden keskinäisen suhteen järjestämistä on EU:n tietosuoja-asetuksessa säännelty tavalla, joka helpottaa oikean vastuunkantajan löytämistä käytännön tilanteissa. Tietosuoja-asetuksessa ei operoida ylläpitäjän käsitteellä." (Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin (esjä EsN Jarmo Hirvonen))

"Kansaneläkelaitoksen rooli voisi olla ensisijainen, koska sillä on paremmat mahdollisuudet kuin THL:llä saavuttaa yleisön luottamus." (Scheinin Martin, Lausunto liittyy lausunnonantajan toimintaan Suomen Akatemian/strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittamassa tutkimushankkeessa Intiimiys datavetoisessa kulttuurissa IDA, <https://www.dataintimacy.fi>)

Ehdotukset 43 c §:n muutoksiksi (Altistuneiden tunnistusjärjestelmän yhteydessä tapahtuva tietojen käsittely) –kysymyksen osalta lausujat nostivat esille muun muassa tarpeen tarkentaa, mitä tiedolle tapahtuu sitä kerättyä sekä kuinka kauan henkilötietoja säilytetään. Lisäksi toivottiin tarkennusta pykälän suhteesta poliisilaissa olevaan tiedonsaantioikeuteen.

"Pidän vielä epäselvänä, onko esitetty 43 c §:n 1 momentin säännös sellainen nimenomainen kieltö antaa tietoja poliisille joka ohittaisi poliisilain 4 luvun 2 §:n tiedonsaantioikeuden, vaikka tällainen tarkoitus sinänsä lakiesityksen perusteella on ilmeinen ja

lisäksi pidän tällaista tarkoitusta yhtenä mobiilisovelluksen käyttöönoton valtiosääntöisenä edellytyksenä. Laki täyttäisi paremmin tarkoituksensa ja suojaisi perusoikeuksia säädösperusteisesti, jos pykälään lisätään nimenomainen kieltä käyttää tunnistusjärjestelmän tietoja poliisi- ja esitutkinnassa ja oikeudenkäynnissä sekä muussa lainvalvontaan liittyvässä tarkoituksessa.” (Oikeuskanslerinvirasto, Oikeuskanslerin lausunto)

”43 c §:n 2 momentin 2 kohdassa säädettäisiin, että altistuneiden tunnistusjärjestelmän yhteydessä käsiteltäisiin myös tietoja käyttäjän kontakteista ja näihin kohtaamiin liittyvät tarpeelliset tiedot niiden kestosta, ajankohdasta ja signaalin voimakkuudesta. Näiden tietojen perusteella voitaisiin arvioida, onko altistuminen tapahtunut. Esimerkiksi altistumisen edellyttämää kestoa ei kuitenkaan määriteltäisi lain tasolla. Tämä edellyttää muun muassa kuntien kannalta sitä, että tunnistusjärjestelmään liittyen on välttämätöntä antaa kansallisen tason ohjeet siitä, minkälainen tunnistusjärjestelmässä ilmennyt kontakti määrittellään esimerkiksi kestoaltaan sellaiseksi, että altistuksen voidaan katsoa tapahtuneen. Lisäksi olisi olennaisen tärkeää saada tarkemmat ohjeet siitä, voidaanko yksin tunnistusjärjestelmän kautta ilmenneen epäillyn altistuksen perusteella tehdä tartuntatautilain 60 §:n mukainen päätös karanteeniin asettamisesta.” (Vantaan Kaupunki, Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala)

”Pääosin esitykseen on nostettu viittauksia tietosuojasäädöksiin. Lausunnolla oleva esitys on tiettyjen yksityiskohtien osalta edelleen melko yleisellä tasolla, joten on vaikea varmistua mitä tiedolle todella tapahtuu, mikä on käyttäjän mahdollisuus vaikuttaa ja varmistaa mitä siirtyy ja toisaalta mitä ei siirry taustajärjestelmään. Myös henkilötietojen säilytysaika taustarekisterissä jää esityksessä epäselväksi. Pykälästä ei käy selvästi ilmi, mitä henkilötietoja altistumistieto tarkoittaa tai mikä on kontaktin saama tieto sisällöltään. Edelleen jää epäselväksi mitä henkilötietoa pseudotunnisteen purun jälkeen käsitellään.” (Digi- ja väestötietovirasto)

”Jos rekisteröity haluaisi käyttää oikeuttaan tutustua järjestelmässä oleviin häntä koskeviin tietoihin, pyynnön täyttäminen voisi osoittautua ongelmalliseksi, koska tieto olisi pilkkottuna mobiililaitteissa ja taustajärjestelmässä eikä rekisterinpitäjällä ilmeisesti olisi suoraa pääsyä mobiililaitteisiin. Oikeus tulla unohdetuksi saattaisi niin ikään olla hankala toteuttaa, jos rekisteröityjä kontaktitietoja olisi kymmenissä tai sadoissa järjestelmän piiriin kuuluvissa mobiililaitteissa.” (Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin (esjä EsN Jarmo Hirvonen))

”Lainkohtaa koskevissa perusteluissa todetaan (s. 23), että myös tietoa altistumisesta voidaan pitää terveyttä koskevana tietona. Mainintaa on tarpeen täsmentää siten, että altistumista koskeva tieto voi olla terveyttä koskeva tieto, kun käsittelyn tarkoituksena on terveydenhuollon, erityisesti tartuntatautilain palveluiden tuottaminen.” (Tietosuojavaltuutetun toimisto)

"Sosiaali- ja terveystoimialan näkemyksen mukaan on perusteltua, että altistuksen kesto, joka määrittää luokituksen "altistuneeksi", ei lukita jäykästi säännöksen sanamuodossa. Olisi kuitenkin tarpeen määritellä ne perusteet, joilla kesto määritellään." (Helsingin kaupunki, sosiaali- ja terveystoimiala)

Lausunnonantajien **ehdotukset 43 d §:n muutoksiksi (Suhde 22§:ssa säädettyyn ilmoitusvelvollisuuteen)** koskivat erityisesti säätelyn tarkentamista. Pykälien suhdetta toisiinsa pyydettiin täsmentämään.

"Ymmärrämme esitetyt perustelut mobiilisovelluksen vapaaehtoisuudesta käyttää, mutta tämä sanamuoto voidaan pahimmillaan ymmärtää siten että sen avulla kerättyjä tietoja ei voida ilmoitusvelvollisuuden myötä ilmoittaa tartuntatautilain 22 § nojalla. Voisiko tätä pykälää selkeyttää lisäyksin tms." (Siun sote, Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystoimialan kuntayhtymä, Terveys- ja sairaanhoitopalvelut)

"Ehdotettu säännös on harhaanjohtava suppea erityissäännös. Sen mukaan tartuntatautilain 22 §:ssä säädetty ilmoitusvelvollisuus ei koske altistuneiden tunnistusjärjestelmän avulla kerättyjä tietoja. Itse järjestelmä kuitenkin liitettäisiin elimellisesti osaksi jäljitystyötä, johon liittyy ankara ja laaja ilmoitusvelvollisuus. Sovelluksen vapaaehtoisuuden ja yksityisyyden suoja odottavien käyttäjien luottamus petettäisiin, kun heitä kuitenkin koskisi juuri 22 §:ssä säädetty velvollisuus ilmoittaa "käsityksensä tartuntavasta, -ajankohdasta ja -paikasta sekä niiden henkilöiden nimet, jotka ovat voineet olla tartunnan lähteenä tai saada tartunnan". Näiden tietojen lähteenä ei olisi suoraan mobiilisovellus vaan sovelluksen käyttäjän kaikki muu tieto, siis hänen koko elämänsä. Yksityisyyden suoja murtuisi. Ongelma voidaan ratkaista vain erottamalla mobiilisovellus kokonaan jäljitystyöstä ja myöntämällä myös lainsäädännössä, että kyse ei ole altistuksesta eikä tunnistuksesta vaan ainoastaan fyysisen välimatkan hälyttimestä." (Scheinin Martin, Lausunto liittyy lausunnonantajan toimintaan Suomen Akatemian/strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittamassa tutkimushankkeessa Intiimiys datavetoisessa kulttuurissa IDA, <https://www.dataintimacy.fi>)

"Ilmoitusvelvollisuuden ja mobiilisovelluksen käytön vapaaehtoisuudesta on tarpeen säätää esityksen mukaisesti täsmentämällä pykälien suhdetta." (Digi- ja väestötietovirasto)

"Ei kysymys olisi altistuneiden tunnistusjärjestelmän kautta saaduista tiedoista, tulisi henkilö ilmoittaa nimet tartuntatautilain 22 §:n perusteella? Tällainen velvollisuus ei varmaankaan olisi sopusoinnussa sovelluksen käytön vapaaehtoisuuden korostamisen kanssa. Tältä osin sääntely edellyttää tarkentamista." (Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin (esjä EsN Jarmo Hirvonen))

Ehdotukset 43 e §:n muutoksiksi (Altistuneiden tunnistusjärjestelmästä saadun altistumistiedon käsitteleminen) liittyivät tarpeeseen tarkentaa pykälää jatkovalmistelussa. Tarve tarkentaa liitettiin esimerkiksi eri toimijoiden tiedonsaantioikeuteen sekä luovutettavien tietojen laadun määrittämiseen.

”Pykälässä mainittu yhteydenottopyyntö tarkoittaisi matkapuhelimeen ladatusta sovelluksesta altistumisilmoituksen saaneen henkilön yhteydenottoa rekisterinpitäjään (THL). THL luovuttaisi yhteydenottoon liittyvät tiedot (altistumistapahtumaan liittyvät henkilötiedot) eteenpäin terveydenhuollon toimintayksioille ja ne merkittäisiin erityiseen väliaikaiseen rekisteriin. Nyt arvioitavana olevasta luonnoksesta ei ilmene, ovatko tätä rekisteriä koskevat säännökset muualla lainsäädännössä. Ellei rekisteristä ole säännöksiä, ne on syytä laatia. Pelkkä maininta tällaisesta rekisteristä ei ole riittävä.” (Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin (esjä EsN Jarmo Hirvonen))

”Tartuntatautilaissa tiedonsaantioikeudet valtakunnallisista rekistereistä on sallittu vain kunnan ja sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaavalle lääkärille. Säännöksen 1 momentissa on esitetty poikettavan tästä pääsäännöstä siten, että tiedonsaantioikeus ehdotetaan säädettäväksi terveydenhuollon toimintayksikölle. Tiedonsaantioikeuden tulisi olla samalla taholla kuin tartuntatautilaissa muutenkin eli tartuntataudeista vastaavalla lääkärillä.” (Helsingin kaupunki, sosiaali- ja terveystoimiala)

”Viitattu altistumistiedon (ehdotus: kontaktitiedon) käsittely yhteydenottopyynnön jälkeen tulee yhteensovittaa varsinaisen ”manuaalisen” jäljitystyön kanssa. Lisäksi on huolehdittava siitä, että esimerkiksi karanteenimääräyksen saa antaa vain viranomaispäätöksellä tartuntatautilain mukaisesti.” (Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Bertell Sanna-Maria)

”Oikeusministeriö toteaa, että ehdotetun momentin loppuosa ”jotka ovat tarpeellisia niille laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi koronavirusepidemian yhteydessä” on liian väljä ja täsmennyksen ja sitä tulisi jatkovalmistelun aikana tarkentaa. Säännöksestä tulisi käydä tarkemmin ilmi, mitä tarkoitusta varten säännöksessä mainitut tarpeelliset tiedot voitaisiin luovuttaa kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän terveydenhuollon toimintayksikölle.” (Oikeusministeriö)

”Tämän pykälän 2 momentin väliaikainen rekisteri käsitteenä olisi täsmennettävä. Tartuntatautilaissa ei muutoin tällaista käsitettä ole mainittu.” (Siun sote, Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystoimiala, Terveys- ja sairaanhoitopalvelut)

Lausunnonantajat esittivät **edotuksia 43 f §:n muutoksiksi (Altistuneiden tunnistusjärjestelmän toteutuksen ohjaus)**. Vastaajat toivoivat täsmennystä THL:n, Kela:n

ja STM:n väliseen roolijakoon. Lisäksi erityisesti Kelan asemaa ja tehtäviä toivottiin tarkennettavan.

"43 f §:ssä säädetään, että STM ohjaa ja seuraa Kelalle säädettyjen tehtävien toteutumista. Kela kuitenkin toimii henkilötietojen käsittelijänä THL:lle ja THL:llä on suoraan tietosuoja-asetuksesta tuleva velvollisuus ohjeistaa ja seurata Kelan suorittamaa henkilötietojen käsittelyä. STM:n ja THL:n välisiä rekisterinpitäjälle kuuluvia vastuita tulisi avata esityksessä tarkemmin." (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, THL)

"Esityksestä ei käy ilmi, mikä on THL:n rekisterinpitäjän rooli (43 a § 1 ja 3 mom.) ja STM:n ohjausrooli (43 f) Kelan tehtävien toteutumisen ohjauksessa." (Kansaneläkelaitos)

"Ehdotetun säännöksen mukaan sosiaali- ja terveysministeriö ohjaa ja seuraa Kansaneläkelaitokselle tässä luvussa säädettyjen tehtävien toteutumista.

Kuten edellä on todettu, laissa tulisi säännellä tarkemmin Kelan rooli ja tehtävät henkilötietojen käsittelijänä. Tarkempien säännösten puuttuessa ehdotetun 43 f §:n suhdetta perustuslaissa säädettyyn Kelan valtiosääntöiseen asemaan ei ole mahdollista arvioida." (Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin (esjä EsN Jarmo Hirvonen)

Ehdotukset 43 g §:n muutoksiksi (Altistuneiden tunnistusjärjestelmän tietoturvallisuuden arvioiminen) liittyivät esimerkiksi lausujien näkemään tarpeeseen eritellä erikseen tietoturvallisuuden arvioinnista vastaava taho sekä tietoturvallisuutta arvioitaessa käytettävät arviointiperusteet.

"Arviointilaissa siis määritellään, millä reunaehdoilla arvioinnissa voidaan valita käytettävät arviointiperusteet (kriteeristö). Nyt ehdotetun 43 a §:n mukaan THL "voi asettaa altistuneiden tunnistusjärjestelmälle tarkempia toiminnallisia, teknisiä ja tietoturva-vaatimuksia." Liikenne- ja viestintäviraston Traficom esittää, että hallituksen esityksessä ilmaistaan selkeämmin, että THL:n tulee määritellä järjestelmän tietoturvallisuuden arvioinnissa käytettävät tietoturvallisuusvaatimukset Arviointilaissa säädetyn mukaisesti." (Traficom)

"Pykälän otsikko "Altistuneiden tunnistusjärjestelmän tietoturvallisuuden arvioiminen" muotoon "Altistuneiden tunnistusjärjestelmän tietoturvallisuuden ja tietosuoja vaikutusten arvioiminen"

Lisätään momentti siitä mikä viranomainen vastaa tietosuoja vaikutusten arvioinnista." (Electronic Frontier Finland - Effi ry, Elias Aarnio, varapuheenjohtaja)

”Arviointi koskee kaiketi sekä mobiilisovellusta että taustajärjestelmää. Myös mobiilisovelluksen ja taustajärjestelmän yhteentoimivuus tulee varmistaa ennen käyttöönottoa. Esityksestä ei käy selkeästi ilmi, katsotaanko tietosuoja-asetuksen mukainen tietosuojan vaikutustenarviointi tehdyksi jo lain valmistelun yhteydessä vai tuleeko rekisterinpitäjän tehdä arviointi vielä erikseen.” (Kansaneläkelaitos)

”Tietosuoja-asetuksen 35 artiklassa säädetään velvollisuudesta toteuttaa tietosuoja koskeva vaikutustenarviointi, jos tietyn tyyppinen henkilötietojen käsittely aiheuttaa luonnollisen henkilön oikeuksien ja vapauksien kannalta korkean riskin. Vaikutustenarvioinnin tekee (tai teettää) lähtökohtaisesti rekisterinpitäjä. Tässä tapauksessa vaikutustenarviointi epäilemättä on tarpeen.” (Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin (esjä EsN Jarmo Hirvonen))

Lausujien ehdotukset 43 h §:n muutoksiksi (Valvonta) koskivat esimerkiksi Kelan ja Valviran roolijako sekä Valviran tehtäviä.

”Esitysluonnoksen perustelusta ei ilmene, miten Valviralle ehdotettu valvonta on yhteensovittavissa siihen, että Kelalla on perustuslaissa säädetty asema, joka on erillään valtioneuvoston ja ministeriöiden alaiseen viranomaiskoneistoon kuuluvista ohjaus- ja valvontasuhteista. (Tästä lausuttu tarkemmin ehdotetun 43 f §:n kohdalla.)” (Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin (esjä EsN Jarmo Hirvonen))

”Tietoturvan valvontavastuu on perusteltua säätää Valviralle.” (Digi- ja väestötietovirasto)

”Valviralle tulisi säätää tarvittavat tiedonsaantioikeudet valvonnan toteuttamiseksi. Mobiilisovelluksen toimittajan valvonta/rooli?”

Jälkikäteisvalvontaa (Valvira, TSV, laillisuusvalvonta) varten tunnistusjärjestelmään tallennettuja tietoja tarvittaneen 14 päivää pidemmältä ajalta ja myös lokitiedot tulisi kerätä valvontaa varten.” (Kansaneläkelaitos)

”Kelan roolia suhteessa Valviraan täsmennettävä.” (Pauli Rautiainen)

Kysymykseen **ovatko esityksen voimaantulo- ja voimassaoloajat perusteltuja esityksen tavoitteiden saavuttamiseksi** lausujat ottivat kantaa esimerkiksi tarpeeseen aikaistaa käyttöönottoa sekä täsmentää lain voimassaolon päättymisen jälkeisen ajan toimia.

”Ei kantaa [Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että laki olisi voimassa määräaikaisesti 31.3.2021 saakka. Oikeusministeriö pitää perusteltuna sitä, että sääntelyn voimassaolo rajataan ajallisesti ottaen huomioon sen liityntä vallitsevaan covid-19-epidemiaan. Esityksessä ei kuitenkaan perustella ehdotettua voimassaoloaikaa. Tältä osin esitystä olisi jatkovalmistelun aikana arvioitava ja perusteltava tarkemmin.]” (Oikeusministeriö)

”Ei kantaa [Voimaantulosäännöksessä tai muualla ehdotetussa laissa tulisi säätää tarkemmin siitä, mitä järjestelmään tallennetuille tiedoille ja järjestelmän ylläpidolle tapahtuu lain voimassaolon päättymisen jälkeen.]” (Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin (esjä EsN Jarmo Hirvonen))

”Kyllä pääosin [Sovellus on saatava käyttöön ennen koulujen alkamista ja kesälomakauden päättymistä, joten olisiko voimaantulon oltava jo 1.8.2020?]” (Siun sote, Pohjois-Karjalan sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä, Terveys- ja sairaanhoitopalvelut)

”Ei pääosin [Pilottikäyttö todellisilla käyttäjillä tarkoittaa tuotantokäytön aloittamista elokuun alussa. Aikataulutavoite on erittäin kunnianhimoinen, ja esityksessä tulisi varautua järjestelmän vaiheittaiseen käyttöönottoon ja käytettävien sovellusten versioimiseen ja päivittämiseen lain voimassaolon aikana.]” (Kansaneläkelaitos)

”Ei pääosin [Laki pitäisi saada voimaan esitettyä aiemmin, esim. heinäkuussa.]” (Hyvinvointialan liitto, Kuuva Joel)

4.3 Muut huomiot esityksestä

Suuri osa vastaajista oli sitä mieltä, että teknologiaa tulee hyödyntää ja sovelluksen käyttöönotto on kannattavaa. Osa korostaa, että tunnistusjärjestelmä tulisi nähdä olemassa olevaa jäljitysjärjestelmää tukevana osana.

Useat lausunnonantajat viittasivat aikaisempiin lausuntoihinsa sosiaali- ja terveysministeriön valmistelevaan etenemisesitykseen koronavirustartuntojen jäljittämisessä käytettävän mobiilisovelluksen käyttöönotosta Suomessa, joka oli lausuntokierroksella 28.4 - 5.5.2020.

Iso osa vastaajista toi esille tarpeen tarkentaa, onko sovelluksen kautta saatu altistus-tieto riittävä tartuntatautilain 60 §:n mukaisen perustellun epäilyn syntymiseen ja voidaananko karanteenipäätös tehdä sovelluksen kautta saadun varoituksen perusteella. Lausujen näkemys oli selkeästi se, ettei karanteenipäätöstä voida tehdä sovelluksesta saadun tiedon perusteella.

Vastaajista osa lausui, että sovelluksen hyvä tekninen ja toiminnallinen toteutus on ensisijaisen tärkeää. Jotkut toivat esille Bluetooth-teknologiaan liittyvän epävarmuuden sekä mahdolliset väärät hälytykset. Rakennettavan järjestelmän osalta toivottiin selkeytystä sen suhteesta olemassa oleviin järjestelmiin, kuten kanta- ja omaolo-palveluihin.

Erityisinä huolina lausunnonantajat totesivat eri väestö- ja kieliryhmien huomioimisen sovelluksen kehittämisessä. Samoin väestön tietotekniset taidot eivät ole kaikilla samalla tasolla ja voivat aiheuttaa erityisiä haasteita sovelluksen laajamittaisessa käytössä. Osa lausujista toivoi tarkennusta alaikäisten asemaan.

Sovelluksen käyttöönotossa useat lausunnon antaneet korostivat laaja-alaisen ja selkeän viestinnän merkitystä. Osa kommentoi, että sovelluksen tietosuojan ja henkilötietojen käsittelyyn liittyvät tiedot tulisi olla avoimesti saatavilla. Näin voidaan saavuttaa kansalaisten luottamus. Sovelluksen selkeä, ymmärrettävä ja sen toimintaa aidosti kuvaava nimi on osa tätä kokonaisuutta.

Liite 1: Lausuntokysely

Lausunnonantajan lausunto

Vastaajatahon virallinen nimi

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi

Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot

Onko vastaaja

- yksityishenkilö
- kunta
- sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoiminta-alue
- muu kuntayhtymä tai kuntien yhteistoimintaelin
- valtion viranomainen
- joku muu

Kysymyksiä esityksen tavoitteista ja vaikutuksista

Voidaanko ehdotetulla altistuneiden tunnistusjärjestelmällä mielestänne tehostaa koronavirusepidemian tartuntaketjujen jäljittämistä ja katkaisua?

- Kyllä
- Kyllä pääosin
- Ei pääosin
- Ei
- Ei kantaa

Onko esityksessä asianmukaisesti otettu huomioon henkilötietojen ja yksityisyyden suojaan liittyvät näkökohdat?

- Kyllä
- Kyllä pääosin
- Ei pääosin

- Ei
- Ei kantaa

Onko esityksestä aiheutuvat taloudelliset vaikutukset arvioitu asianmukaisesti?

- Kyllä
- Kyllä pääosin
- Ei pääosin
- Ei
- Ei kantaa

Onko esityksestä aiheutuvat muut vaikutukset arvioitu asianmukaisesti?

- Kyllä
- Kyllä pääosin
- Ei pääosin
- Ei
- Ei kantaa

Mahdolliset yksilöidyt pykälämuutosehdotukset

Ehdotuksenne 43 a §:n muutoksiksi (Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tehtävät)

Ehdotuksenne 43 b §:n muutoksiksi (Kansaneläkelaitoksen tehtävät)

Ehdotuksenne 43 c §:n muutoksiksi (Altistuneiden tunnistusjärjestelmän yhteydessä tapahtuva tietojen käsittely)

Ehdotuksenne 43 d §:n muutoksiksi (Suhde 22 §:ssä säädettyyn ilmoitusvelvollisuuteen)

Ehdotuksenne 43 e §:n muutoksiksi (Altistuneiden tunnistusjärjestelmästä saadun altistumistiedon käsitteleminen)

Ehdotuksenne 43 f §:n muutoksiksi (Altistuneiden tunnistusjärjestelmän toteutuksen ohjaus)

Ehdotukseenne 43 g §:n muutoksiksi (Altistuneiden tunnistusjärjestelmän tietoturvallisuuden arvioiminen)

Ehdotukseenne 43 h §:n muutoksiksi (Valvonta)

Voimaantulosäännös: Ovatko esityksen voimaantulo- ja voimassaoloajat perusteltuja esityksen tavoitteiden saavuttamiseksi?

- Kyllä
- Kyllä pääosin
- Ei pääosin
- Ei
- Ei kantaa

Muut huomiot esityksestä

Mahdolliset muut näkemyksenne esityksestä?

Hakari Kari
Sosiaali- ja terveysministeriö